

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВОЕНЕН СЪД – СЛИВЕН

На 16 април отбелязваме Деня на Българската Конституция и професионалния празник на юристите. На тази дата през 1879 г. Учредителното събрание гласува и приема Търновската конституция – първата конституция на България. Събитието се случва във Велико Търново, след Берлинския конгрес.

По инициатива на ВСС ежегодно се провежда „Ден на отворените врати“.

Целта е да се подобри прозрачността в дейността на органите на съдебната власт, да се повиши доверието на хората към съдебната система.

През 2019г се навършват 140 години от приемането на първата конституция на България и 140 години, от създаването на първите военни съдилища в България. По този повод темата на Деня на отворените врати във Военен съд Сливен е „140 години от създаването на първите военни съдилища в България. Военните съдилища като специализирани съдилища в системата на съдилищата от общата юрисдикция. Място, значение и роля на Военен съд Сливен в съвременното военно правораздаване“.

Целта е гражданите, учениците и всички желаещи да посетят Военен съд - Сливен и се запознаят с историята на военното правораздаване, със специфичните особености на военното правораздаване в България, както и конкретно с дейността на Военен съд – Сливен.

ДОКЛАД

I. Кратка история на военното правораздаване в Република България

С приемането на Търновската Конституция на 16.IV.1879 г. в Княжество България се учредяват основните държавни институции. В чл.

72 от Конституцията е предвидено, че военните лица се съдят от военни съдилища, когато се намират на действителна военна служба. Историята на военните съдилища започва на 9.VI.1879 г., когато с Указ Княз Александър I Батенберг въвежда в действие изработения по негово искане от временния императорски руски комисар Княз Дондуков-Корсаков **Военно съдебен устав**. Той се е състоял от две части. Първата е съдържала правилата за съдоустройството (чл. 1-92), а втората за съдопроизводството (чл. 93-666) и по него първоначално се е провеждало военно-наказателното производство.

С приказ (заповед) по военното управление на Княжество България № 59/14.VI.1879 г. са открити първите военни съдилища в градовете Шумен и Берковица.

С Указ № 23/17.VII.1879 г. Княз Александър I Батенберг съставя първото българско правителство. Във военното министерство е учредено Военносъдебно отделение, преименувано впоследствие на Главен военен съд. Началникът на отделението първоначално изпълнявал длъжността на Главен военен прокурор и е бил под пряко подчинение на военния министър. Със заповед на военния министър през 1880 год. са създадени **полкови съдилища** към съответните армейски подразделения и военни съдилища, според съществуващите военно-съдебни окръжия.

На **13. IV.1887 г.** се откриват полеви съдилища в град Шумен, Варна, Видин и Свищов. През 1891 година в българската армия се въвежда дивизионната организация на подразделенията, което налага откриването на военни съдилища към всяко от тях. През **април 1895 г.** е определено местопребиваването на военните съдилища във всеки от двата военносъдебни окръга в княжеството - градовете София и Русе, като съдилищата са наречени Софийско и Русенско военни съдилища. Откриват се и общи полкови съдилища в градовете София, Русе и Шумен, които да водят делата за долните чинове от всички, без изключение, части на войската, военните управление и учреждения, разположени в тези градове.

С Указ № 58/13.XII.1895 г. на Княз Александър I Батенберг е учреден **военен съд в град Пловдив** с военен прокурор към него.

На 12.XII.1887 г. е приет **първият Военнонаказателен закон**, утвърден с Указ № 171(17.XII.1887 година), в който са уредени всички въпроси, свързани с военните престъпления.

С Указ № 185/16.XII.1889 г. е утвърден **първият Военносъдебен закон**, който се явява едновременно устройствен и процесуален закон за военните съдилища. Според него правосъдието във войската се раздава от полкови съдилища, военни съдилища и Главен военно касационен съд (ГВКС), със седалище в град София. На военните съдилища са подсъдни престъпленията, извършени от военнослужещи, от запасните при явяването на учебен сбор или при повикване на действителна военна служба, както и гражданските лица, но само в случаите на „смесена“ подсъдност и в местата, където е обявено военно положение.

Във военно време, когато съответната армейска част се придвижва извън територията на страната се създава **полеви съд**.

С **Указ от 19.XII.1920 г.** военно-съдебните учреждения се реформират в един **главен военен касационен съд и три военни съдилища**.

През 1937 г. е приет **нов Военнонаказателен закон** (ДВ, бр. 290/1937 год.) с първоначално заглавие „Военнонаказателна наредба-закон“. Променя се структурата на военното правораздаване, което е предвидено да се осъществява от областни военни съдилища, военно-полеви съдилища и Военно-касационен съд. Царството било разделено на 4 военни области - София, Пловдив, Плевен и Шумен и във всяка се учредяват областни военни съдилища. На военните съдилища стават подсъдни освен делата на военнослужещите и мобилизираните (запасни), но и тези спрямо волнонаемните служители при извършени от тях престъпления по Военнонаказателния закон, Наказателния закон, Закона за защита на държавата, Закона за ограничаване на престъпленията против личността и Закона за защита безопасността на държавата. Гражданските лица били подсъдни на военните съдилища за престъпления, осъществени в съучастие с горепосочените категории военно-длъжностни лица; престъпления, свързани с военната служба и в местностите, където е обявено военно положение.

След 9 септември 1944 година в България се установява ново обществено политическо устройство, като се възстановяват областните военни съдилища в първоначалният им вид в градовете София, Пловдив и Шумен. Военно-съдебният отдел остава в структурата на Министерството на отбраната и осъществява командно-административни функции спрямо всички военни съдилища в страната. Военно-касационният съд се закрива и се създава Военна колегия към касационния съд.

През 1950 г. военното правораздаване се реструктурира по административен ред, като съществуващите до момента военни съдилища се раздробяват на армейски военни съдилища, областни военни съдилища и дивизионни съдилища. Тези съдилища нямат йерархическа зависимост помежду си и обслужват съответните военни подразделения.

От 25.VIII.1950 г., поради това, че по-голяма част от поделенията, обслужвани от Шуменския областен военен съд са в гр. Сталин (Варна), със заповед на Министъра на отбраната седалището на съда се премества в гр. Сталин (Варна).

С Указ № 135/1951 г. на Президиума на Народното събрание, в отдел II на Военно-съдебния закон се създава нова глава II-A „**Военен съд и прокуратура при МВР**”. Пред него се разглеждат делата за извършени престъпления от военните и приравнени лица от войските на МВР и служителите на същото министерство по време на службата, на запасните офицери за извършени от тях военни престъпления, както и от граждански лица, извършили престъпление в съучастие с тези категории лица.

През 1952 г. се приема **Наказателно-процесуалният кодекс** (Изв. бр. 11/ 5.II.1952 год.), с който се отменят по-голяма част от разпоредбите на Военно-съдебния закон. За **първи път** се създава нова глава XXIV, която предвижда въвеждането на **особени правила за производство пред военните съдилища**. В нея изрично е предвидено, че на военните съдилища са подсъдни делата за престъпления, извършени от военни и приравнени на тях лица по време на службата им или в съучастие с граждански лица. Отделено е специално място и на военния съд при МВР със седалище град София, на който са подсъдни престъпленията, извършени от служители на МВР на територията на цялата страна, както и деянията осъществени от тях в съучастие с граждански лица.

С приетия през същата година Закон за устройство на съдилищата се създават три колегии във Върховния съд - наказателна, гражданска и военна.

През 1956 г. Военно-съдебният закон окончателно е отменен (Изв. бр. 90/1956, в сила от 1.I.1957 год.). С изменение разпоредбата на чл. 257 от НПК се премахва военният съд при МВР и се приема, че на военните съдилища са подсъдни не само престъпленията извършени на служители на МНО, но и на МВР, волнонаемни и граждански лица в съучастие с тях през време на службата им, както и на сътрудниците при и по повод на поставените им задачи.

През 1956 г. военните съдилища се реструктурират по армии в градовете София, Пловдив, Сливен, Варна и Плевен.

С влизане в сила на новия НПК на 29.04.2006 г. подсъдността на военните съдилища е променена. След създаване на Държавната агенция „Национална сигурност“ нейните служители и сътрудници също са включени в подсъдността на военните съдилища.

Със Закон за изменение и допълнение на НПК, през 2008 г. от подсъдността на военните съдилища за изведени държавните служители и гражданските лица от МВР и ДАНС.

С решение на ВСС по протокол №6/06.02.2014 г. са закрити военните съдилища в Плевен и Варна, считано от 01.04.2014 г., като Сливенският военен съд става правопреемник на ВС – Варна, а Софийският военен съд става правопреемник на закрития ВС-Плевен.

Военните съдилища в градовете София, Пловдив и Сливен продължават да правораздават и днес.

II. Военните съдилища като специализирани съдилища в системата на съдилищата от общата юрисдикция.

Подсъдността на военните съдилища е определена в чл. 396 ал.1 и ал .2 от НПК.

Делата, решени от военните съдилища се разглеждат като въззивна инстанция от Военно-апелативен съд – София, а като касационната инстанция от Върховния касационен съд на РБ.

1. Военните съдилища като специализирани съдилища следва да се разграничават от извънредните съдилища.

Извънредните съдилища се учредяват най- често за разглеждане на наказателни дела и се създават в условията на диктатура и на авторитарни режими, с цел да реагират на дадени политически проблеми. Дейността им се съпровожда с погазване на законността и погазване на основополагащите принципи на правосъдието – независимост на съда, ненамеса на изпълнителната власт в неговата дейност, гласност, състезателност и други. Съгласно чл. 119 ал.3 от Конституцията на РБ извънредни съдилища не се допускат.

Военните съдилища са самостоятелни и независими от органите на изпълнителната власт, включително и от органите на военно управление, способни да бъдат гарант на законността в такива важни държавни структури като българските въоръжени сили и националната служба за охрана.

2. Върху организацията и дейността на военните съдилища напълно се разпростират всички принципи на правосъдието, посочени от чл. 6 до чл. 22 в НПК: осъществяване на правосъдие само от съдилища, назначаемост на съдиите, прокурорите и следователите, равенство на всички пред закона и съда, гласност, състезателност и равнопоставеност на страните, презумпция за невинност, */чл. 16 от НПК/ «Обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда»*, обезпечаване на подсъдимия на право на защита, независимост на съдиите и подчинеността им само на закона.

3. Военните съдии, прокурори и следователи осъществяват своите функции във военната сфера, където действат единоначалието и субординацията */подчинеността/*, но не зависят от военните власти и от другите властнически структури. Изискванията на ЗСВ към военните съдии, прокурори и следователи са същите, както при цивилните съдии, прокурори и следователи.

4. Военните съдии, прокурори и следователи, както и цивилните се назначават, повишават, понижават, преместват и освобождават от ВСС.

5. В ЗСВ изрично е посочено, че съдиите, военните прокурори и следователи при осъществяване на дейността си са независими от военните органи.

6. Финансовото и материално-техническо осигуряване на военните съдилища и прокуратури се извършва от ВСС.

7. В своята дейност, при разглеждане на делата военните съдилища се ръководят, както и останалите съдилища от общата юрисдикция от същото материалноправно и процесуалноправно законодателство – НК и НПК, а техните актове, както и тези на общите съдилища, могат да се обжалват на общо основание пред Върховния касационен съд на РБ.

8. Военните съдии, прокурори и следователи работят в условия, в които действат въоръжените сили, поради което и на военните магистрати се присвояват офицерски звания, което всъщност е основната разлика между военните съдилища и прокуратури и останалите съдилища и прокуратури.

9. Задачите на военното правосъдие в значителна степен са сходни с тези на другите съдилища от общата юрисдикция.

- Определени са в **чл. 117 от Конституцията**, а именно: съдебната власт защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата.

- **В НПК чл. 1** тези задачи са детайлизирани, а именно: да се осигури защита от престъпни посегателства срещу РБ, срещу живота, свободата, честта, правата и законните интереси на гражданите, и на правата и законните интереси на юридическите лица.

10. С оглед спецификата на въоръжените сили основна задача на военните съдилища е да осъществяват правосъдие при извършени престъпления от военнослужещи или приравнени на тях лица, засягащи нормалното протичане на обществени отношения, свързани с въоръжените сили.

11. Компетентността на Военните съдилища се разпростира върху целият спектър на деяния, посочени в материалния закон – НК- кражби, изнасилване, подкуп и т.н., и т.н., когато субект на престъплението е военнослужещ или гр. лице, участвало в това престъпление.

12. Има специална глава тринадесета от НК, където изчерпателно са изброени субектите на престъпления по тази глава, чл. 371 от НК, както и престъпленията, за които те носят наказателна отговорност, това са т.нар. „военни престъпления“ - чл. 372 – 395 от НК.

13. В НК са посочени и военните престъпления, извършени във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисии, или операции извън страната – чл. 396 – 405 от НК, които са от компетентността на военните съдилища.

III. Място - значение и роля на Военен съд –Сливен в съвременното военно правораздаване.

Сливенски военен съд е правопреемник на Шуменски военен съд. През 1954 г., „Военен съд 9 Сливен“ е разформирован и преименуван в Сливенски военен съд. Териториалната подсъдност на съда обхваща областите Сливен, Ямбол и Бургас.

През 1956 г. военните съдилища се реструктурират по армии в градовете София, Пловдив, Сливен, Варна и Плевен.

С решение на ВСС по протокол № 6/06.02.2014 г. са закрити съдилищата в Плевен и Варна, считано от 01.04.2014 г. като Сливенския военен съд става правопреемник на ВС – Варна, а СВС става правопреемник на закрития Военен съд – Плевен.

Териториалната подсъдност на Военен съд Сливен обхваща областите : Варна, Шумен, Разград, Добрич, Русе, Силистра, Търговище, Бургас, Ямбол и Сливен.

Подсъдността на разглежданите от Военен съд – Сливен дела, е както на останалите военни съдилища и е изчерпателно посочена в чл. 396 ал.1 и ал .2 от НПК. Субектите са кадрови военнослужещи или граждански лица, с висше или средно образование, назначени след конкурс, след положени изпити за физическа, психическа и т.н. годност.

Назначените военнослужещи полагат специфичен труд при специфични условия, като срещу този труд получават трудово възнаграждение. Дейността на военните съдилища и в частност на Военен съд – Сливен е специфична, тя е свързана с дейността на Въоръжените сили на РБ и в този смисъл с националната сигурност на страната, затова и дейността им следва да се разглежда на тази плоскост.

В съда към настоящият момент работят **двама магистрати** и **девет съдебни служители**. Длъжностите в съда са: административен секретар, главен счетоводител, съдебен деловодител, съдебни секретари – 2, съдебен архивар, системен администратор, домакин и шофьор. Освен задълженията си по длъжностните характеристики, предвид броя на съдебните служители, същите изпълняват и други задължения, съгласно Правилника за администрацията на съдилищата и заповедите на Административния ръководител на съда.

Правораздавателна дейност – През последните години във Военен съд – Сливен основно се разглеждат дела: за извършени документни престъпления, военни престъпления, общоопасни престъпления (употреба и държане на наркотични вещества, употреба на алкохол), престъпления против собствеността, престъпления против личността, престъпления против стопанството, престъпление против дейността на държавни органи, обществени организации, лица изпълняващи публични функции. По видове делата са Наказателни общ характер дела/НОХД/, Административно- наказателни дела/АНД/ и Частни наказателни дела/ЧНД/. Следва да се отбележи, че над 90% от делата са решени до три месеца от постъпването им в съда. Качеството на решените дела е в съотношение от около 30% към 60%, коригирани към потвърдени съдебни актове за 2018г. Подобни са данните и за предходните две години.

Действителната натовареност за 2018 г., съобразно бр. всичко за разглеждане дела е 7.21 бр. и съобразно свършени бр. дела е 6.75 бр. През последните години се запазва една стабилност на общият брой внесени и решени в съда дела.

Съгласно разпоредбата на чл. 133ал.1 ЗСВ делата се насрочват за разглеждане основно в съдебната зала по седалището на съда в гр. Сливен, а в определени случаи в зависимост от бр. свидетели, вещи лица и подсъдими в съдебни зали във Варна, Шумен, Бургас и Ямбол.

През 2018 г. близо 36% от общият бр. 162 дела са решени в посочените по горе градове, като подобна е статистиката и за последните години.

Военен съд - Сливен има своето място сред военните съдилища в Република България и сред съдилищата от общата юрисдикция, като специализиран съд и е от изключително значение за военното правораздаване в североизточна, източна и част от южна България, където служат около 13000 (тринадесет хиляди) военнослужещи и граждански лица, и се намират териториални дирекции на Министерство на отбраната, военно-почивни домове и др. Всяка година около 2000 - 3000 военнослужещи от цялата страна участват в учения във военните полигони в Ново село, Тенево и Шабла. Летище Безмер е сертифицирано за НАТО. Ежегодно сили на НАТО участват в учения в Ново село, край гр. Сливен. Налице са множество освободени войскови райони на територията на Военен съд - Сливен. Командването на Военноморските сили е във гр. Варна. След закриване на Военен съд - Варна, голяма част от делата за деяния, осъществени на територията на бившия Военен съд - Варна, се насрочват за разглеждане и решаване в градовете Варна, Шумен и Бургас, а магистратите от Военен съд - Сливен участват и в заседания на Военно-апелативен съд в гр. София и гр. Пловдив.

Административен ръководител – председател

Полк. Георги П. Георгиев